Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 9ης Μαρτίου 2017**

«Προδικαστική παραπομπή — Κανονισμός (ΕΚ) 543/2008 — Άρθρο 15, παράγραφος 1 — Άρθρο 16 — Κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα — Ανώτατο όριο περιεκτικότητας σε νερό — Παρωχημένος χαρακτήρας του εν λόγω ορίου — Πρακτικά μέτρα για τους ελέγχους — Νέες αναλύσεις — Κανονισμός 612/2009 — Άρθρο 28 — Επιστροφές κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα — Προϋποθέσεις χορηγήσεως — Υγιής, ανόθευτη και σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητα — Προϊόντα δυνάμενα να διατεθούν στο εμπόριο υπό κανονικές συνθήκες»

Στην υπόθεση C-141/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το tribunal administratif de Rennes (διοικητικό πρωτοδικείο της Rennes, Γαλλία) με απόφαση της 20ής Μαρτίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 25 Μαρτίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Doux SA, υπαχθείσα σε διαδικασία δικαστικής εξυγιάνσεως,

κατά

Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer),

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους T. von Danwitz, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász (εισηγητή), C. Vajda, K. Jürimäe και K. Λυκούργο, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: E. Sharpston

γραμματέας: V. Tourrès, διοικητικός υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 3ης Μαρτίου 2016,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η Doux SA, εκπροσωπούμενη από τους J. Vogel, M. Leroy και M. Lantourne, avocats,

— η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και R. Coesme καθώς και από τις C. Candat και A. Daly,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B. Schima και A. Lewis, καθώς και από την K. Skelly,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των διατάξεων του κανονισμού (ΕΚ) 543/2008 της Επιτροπής, της 16ης Ιουνίου 2008, για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες εμπορίας για το κρέας πουλερικών (ΕΕ 2008, L 157, σ. 46), όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 1239/2012 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2012 (ΕΕ 2012, L 350, σ. 63), καθώς και του κανονισμού (ΕΚ) 612/2009 της Επιτροπής, της 7ης Ιουλίου 2009, για τις κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ 2009, L 186, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 173/2011 της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2011 (ΕΕ 2011, L 49, σ. 16)

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, της Doux SA, υπαχθείσας σε διαδικασία δικαστικής εξυγιάνσεως και εκπροσωπούμενης από την Sophie Gautier, δικηγόρο, και από την SCP Valliot-Le Guenevé-Abittbol, ενεργουσών υπό την ιδιότητα των αναγκαστικών διαχειριστών, και, αφετέρου, της Établissement national des produits de l'agriculture et de la mer (FranceAgriMer) όσον αφορά τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή, εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρτίδων κατεψυγμένων και βαθύψυκτων κοτόπουλων.

Το νομικό πλαίσιο

3 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 543/2008 ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του άρθρου 16, παράγραφος 5, και του άρθρου 17, παράγραφος 3, τα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα είναι δυνατόν να διατίθενται στο εμπόριο στο εσωτερικό της [Ένωσης] όταν αποτελούν αντικείμενο επαγγελματικής απασχόλησης ή εμπορίας μόνον εφόσον η περιεκτικότητα νερού σε αυτά δεν υπερβαίνει τα τεχνικώς αναπόφευκτα όρια που καθορίζονται με τη μέθοδο ανάλυσης που περιγράφεται στο παράρτημα VI (μέθοδος αποστράγγισης) ή με τη μέθοδο ανάλυσης που περιγράφεται στο παράρτημα VII (χημική μέθοδος).»

4 Το άρθρο 16 του κανονισμού αυτού προβλέπει τα εξής:

«1. Τακτικοί έλεγχοι σύμφωνα με τις ενδείξεις που αναφέρονται στο παράρτημα IX όσον αφορά την ποσότητα του απορροφηθέντος ύδατος ή έλεγχοι σύμφωνα με τις ενδείξεις που αναφέρονται στο παράρτημα VI πραγματοποιούνται στα σφαγεία τουλάχιστον μία φορά ανά οκτάωρη περίοδο εργασίας.

Εφόσον από τους ελέγχους αυτούς αποδειχθεί ότι η ποσότητα του απορροφηθέντος ύδατος είναι μεγαλύτερη από την επιτρεπόμενη, λαμβανομένης υπόψη της απορρόφησης του ύδατος από τα σφάγια κατά τα στάδια της προετοιμασίας τα οποία δεν ελέγχονται και εφόσον, σε κάθε περίπτωση, η ποσότητα του απορροφηθέντος ύδατος είναι μεγαλύτερη από την αναφερόμενη στο παράρτημα IX, σημείο 10, ή στο παράρτημα VI, σημείο 7, τα σφαγεία προβαίνουν αμέσως στις απαραίτητες τεχνικές προσαρμογές της διαδικασίας.

2. Σε όλες τις περιπτώσεις που αναφέρονται στην παράγραφο 1 δεύτερο εδάφιο και, σε κάθε περίπτωση, τουλάχιστον μία φορά ανά δίμηνο, ο έλεγχος του ύδατος που αναφέρεται στο άρθρο 15 παράγραφος 1 και που περιέχεται στα κατεψυγμένα και στα βαθύψυκτα κοτόπουλα διεξάγεται με

λήψη δειγμάτων από κάθε σφαγείο σύμφωνα με τις ενδείξεις που αναφέρονται στα παραρτήματα VI ή VII, το οποίο επιλέγουν οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους. Οι έλεγχοι αυτοί δεν διεξάγονται για σφάγια για τα οποία παρέχονται επαρκείς αποδείξεις, προς ικανοποίηση της αρμόδιας αρχής, ότι προορίζονται αποκλειστικά για εξαγωγή.

3. Οι έλεγχοι που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 διενεργούνται από τις αρμόδιες αρχές ή υπό την ευθύνη τους. Οι αρμόδιες αρχές είναι δυνατόν, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις, να εφαρμόζουν τις διατάξεις της παραγράφου 1, και ιδίως του παραρτήματος IX, σημεία 1 και 10, καθώς και τις διατάξεις της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, αυστηρότερα για δεδομένο σφαγείο, εφόσον αυτό αποδεικνύεται αναγκαίο προς διασφάλιση της συμμόρφωσης ως προς την ολική περιεκτικότητα σε ύδωρ που επιτρέπεται βάσει του παρόντος κανονισμού.

Σε όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες μία παρτίδα κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων πουλερικών έχει θεωρηθεί ότι δεν είναι σύμφωνη με τον παρόντα κανονισμό, οι αρμόδιες αρχές επαναλαμβάνουν τη δειγματοληψία στην ελάχιστη συχνότητα που αναφέρεται στην παράγραφο 2 μόνο όταν μετά από τρεις διαδοχικούς ελέγχους, που γίνονται σύμφωνα με τα παραρτήματα VI ή VII σε δείγματα που έχουν ληφθεί από την παραγωγή τριών διαφορετικών ημερών εντός χρονικού διαστήματος τεσσάρων εβδομάδων το πολύ, υπάρχουν αρνητικά αποτελέσματα. Η δαπάνη των ελέγχων αυτών επιβαρύνει το σχετικό σφαγείο.

4. Εφόσον, σε περίπτωση ψύξης των κοτόπουλων με αέρα, τα αποτελέσματα των ελέγχων που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 αποδεικνύουν ότι έχουν τηρηθεί τα κριτήρια που προβλέπονται στα παραρτήματα VI έως IX για περίοδο έξι μηνών, η προβλεπόμενη στην παράγραφο 1 συχνότητα ελέγχων δύναται να μειωθεί σε μία φορά τον μήνα. Η μη τήρηση των προβλεπόμενων στα εν λόγω παραρτήματα κριτηρίων συνεπάγεται την επανάληψη των ελέγχων σύμφωνα με τη συχνότητα που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

5. Αν το αποτέλεσμα των ελέγχων που αναφέρονται στην παράγραφο 2 υπερβαίνει τα επιτρεπτά όρια, η παρτίδα θεωρείται ότι δεν είναι σύμφωνη με τις διατάξεις του παρόντος κανονισμού. Στην περίπτωση αυτή, εντούτοις, το ενδιαφερόμενο σφαγείο δύναται να απαιτήσει να διεξαχθεί νέα ανάλυση στο εργαστήριο αναφοράς του κράτους μέλους, με τη μέθοδο που επιλέγεται από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους. Τα έξοδα για τη νέα αυτή ανάλυση επιβαρύνουν τον κάτοχο της παρτίδας.

6. Εφόσον διαπιστωθεί, μετά από ενδεχόμενη νέα ανάλυση και αντιπαραβολή των αποτελεσμάτων, ότι η σχετική παρτίδα δεν είναι σύμφωνη με τον παρόντα κανονισμό, η αρμόδια αρχή λαμβάνει τα κατάλληλα μέτρα ώστε να επιτραπεί η εμπορία της εν λόγω παρτίδας στο εσωτερικό της [Ένωσης] μόνον υπό τον όρο ότι τόσο οι ατομικές όσο και οι χύδην συσκευασίες με τα σφάγια επισημαίνονται από το σφαγείο, υπό την εποπτεία της αρμόδιας αρχής, με ταινία ή ετικέτα που φέρει, με κόκκινα κεφαλαία γράμματα, μία τουλάχιστον από τις ενδείξεις που παρατίθενται στο παράρτημα X.

Η παρτίδα η οποία αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο παραμένει υπό την εποπτεία της αρμόδιας αρχής μέχρις ότου υπάρξουν ρυθμίσεις σύμφωνα με την παρούσα παράγραφο ή [διατεθεί με άλλο τρόπο]. Αν πιστοποιηθεί στην αρμόδια αρχή ότι η εν λόγω παρτίδα που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο προορίζεται για εξαγωγή, η αρμόδια αρχή λαμβάνει όλα τα αναγκαία μέτρα ώστε να αποτραπεί η διάθεση της παρτίδας αυτής στην αγορά της [Ένωσης].

Οι ενδείξεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο τίθενται σε εμφανή θέση ώστε να είναι ευδιάκριτες, ευανάγνωστες και ανεξίτηλες. Σε καμία περίπτωση δεν πρέπει να είναι κρυμμένες, να παρεμποδίζονται ή να διακόπτονται από άλλο κείμενο ή εικονογραφημένο υλικό. Τα γράμματα πρέπει να είναι ύψους τουλάχιστον ενός εκατοστομέτρου επί των ατομικών συσκευασιών και δύο εκατοστομέτρων επί των χύδην συσκευασιών.»

5 Το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 543/2008 έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα πρακτικά μέτρα για τους ελέγχους που προβλέπονται στα άρθρα 15, 16 και 17 σε όλα τα στάδια εμπορίας, περιλαμβανομένων των ελέγχων των εισαγωγών από τρίτες χώρες κατά τον εκτελωνισμό σύμφωνα με τα παραρτήματα VI και VII. Ενημερώνουν τα άλλα κράτη μέλη και την Επιτροπή σχετικά με τα εν λόγω μέτρα. Οποιαδήποτε σχετική μεταβολή ανακοινώνεται αμέσως στα άλλα κράτη μέλη και στην Επιτροπή.»

6 Το παράρτημα VI του κανονισμού αυτού, το οποίο τιτλοφορείται «Προσδιορισμός της απώλειας ύδατος κατά την απόψυξη (Δοκιμή αποστράγγισης)», εκθέτει, στο σημείο 7, που επιγράφεται «Αξιολόγηση του αποτελέσματος», τα εξής:

«Εάν στο δείγμα των 20 σφαγίων η μέση απώλεια νερού κατά την απόψυξη είναι μεγαλύτερη από τα ποσοστά που καθορίζονται κατωτέρω, θεωρείται ότι η απορροφηθείσα κατά την επεξεργασία ποσότητα νερού υπερβαίνει το επιτρεπτό όριο.

Ποσοστά σε περίπτωση ψύξης με:

αέρα: 1,5 %,

ψεκασμό: 3,3 %,

εμβάπτιση: 5,1 %

[…]».

7 Στο παράρτημα VII του ίδιου κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Προσδιορισμός της ολικής περιεκτικότητας σε νερό στα κοτόπουλα (Χημική δοκιμασία)», περιγράφεται η χημική μέθοδος που καθιστά δυνατό τον προσδιορισμό της περιεκτικότητας αυτής.

8 Το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009 προβλέπει τα εξής:

«Καμία επιστροφή δεν χορηγείται όταν τα προϊόντα δεν είναι ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη κατά την ημερομηνία αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής.

Τα προϊόντα πληρούν την απαίτηση του πρώτου εδαφίου, εφόσον μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο στην [Ένωση] υπό κανονικές συνθήκες και με την ονομασία που εμφαίνεται στην αίτηση χορήγησης της επιστροφής και εφόσον τα προϊόντα αυτά προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση και η χρησιμοποίησή τους για τον σκοπό αυτό δεν αποκλείεται ή μειώνεται αισθητά λόγω των χαρακτηριστικών τους ή της κατάστασής τους.

Η συμφωνία των προϊόντων με τις απαιτήσεις που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο πρέπει να εξετάζεται με βάση τις ισχύουσες προδιαγραφές ή συνήθεις μεθόδους στα πλαίσια της [Ένωσης].

Ωστόσο, η επιστροφή χορηγείται επίσης όταν, στις χώρες προορισμού, τα εξαγόμενα προϊόντα υπόκεινται σε ειδικούς υποχρεωτικούς όρους, ιδίως υγιεινής ή δημόσιας υγείας, που δεν ανταποκρίνονται στις ισχύουσες προδιαγραφές ή συνήθεις μεθόδους στα πλαίσια της [Ένωσης]. Εναπόκειται στον εξαγωγέα να αποδείξει, κατόπιν αιτήσεως της αρμόδιας αρχής, ότι τα προϊόντα είναι σύμφωνα με τους εν λόγω υποχρεωτικούς όρους στις τρίτες χώρες προορισμού.

Επιπλέον, μπορούν να θεσπιστούν διατάξεις [ειδικά] για ορισμένα προϊόντα.»

9 Ο κανονισμός (ΕΚ) 1276/2008 της Επιτροπής, της 17ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με την παρακολούθηση, μέσω φυσικών ελέγχων, των εξαγωγών γεωργικών προϊόντων για τα οποία χορηγούνται επιστροφές ή άλλα ποσά (ΕΕ 2008, L 339, σ. 53), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 278/2010 της Επιτροπής, της 31ης Μαρτίου 2010 (ΕΕ 2010, L 86, σ. 15), προβλέπει, στο άρθρο 5, παράγραφος 4, τα εξής:

«Το τελωνείο εξαγωγής διασφαλίζει την τήρηση του άρθρου 21 του κανονισμού (ΕΚ) 800/1999 [της Επιτροπής, της 15ης Απριλίου 1999, για τις κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των πιστοποιητικών εξαγωγής για τα γεωργικά προϊόντα (ΕΕ 1999, L 102, σ. 11)]. Όταν υπάρχουν συγκεκριμένες υπόνοιες σχετικά με τη σταθερή, ανόθευτη και σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητα ενός προϊόντος, τα τελωνεία εξαγωγής εξακριβώνουν τη συμφωνία με τις εφαρμοστέες κοινοτικές διατάξεις, ιδίως σε θέματα που αφορούν την υγεία των ζώων και των φυτών.»

10 Ο κανονισμός 800/1999 καταργήθηκε με τον κανονισμό 612/2009. Το κείμενο του άρθρου 21, παράγραφος 1, του πρώτου κανονισμού ήταν πανομοιότυπο με αυτό του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009.

11 Ο κανονισμός (ΕΚ) 450/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας) (ΕΕ 2008, L 145, σ. 1, στο εξής: τελωνειακός κώδικας), ο οποίος καταργήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 952/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Οκτωβρίου 2013, για τη θέσπιση του ενωσιακού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 2013, L 269, σ. 1), όριζε, στο άρθρο 118, παράγραφος 2, ότι το πρόσωπο που προέβαινε σε τελωνειακή διασάφηση είχε το δικαίωμα να παρίσταται ή να εκπροσωπείται κατά την εξέταση των εμπορευμάτων ή κατά τη δειγματοληψία.

12 Κατά το άρθρο 119, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του ως άνω κώδικα, ο διασαφιστής αυτός μπορούσε να ζητήσει συμπληρωματική εξέταση ή δειγματοληψία των εμπορευμάτων, όταν έκρινε ότι τα αποτελέσματα, στα οποία είχαν καταλήξει οι αρμόδιες αρχές, δεν ήταν έγκυρα.

Τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

13 Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της παραγωγής και εμπορίας κρέατος πουλερικών, η εταιρία Doux εξάγει κατεψυγμένα κοτόπουλα προς τρίτες χώρες. Προκειμένου να λαμβάνει εκ των προτέρων επιστροφές κατά την εξαγωγή, η Doux προέβη στην παροχή εγγυήσεων. Στις προϋποθέσεις χορηγήσεως των εν λόγω επιστροφών περιλαμβανόταν και η υποχρέωση τα εξαγόμενα προϊόντα να είναι «υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας» συμφώνως προς το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009.

14 Η FranceAgriMer, δημόσιος διοικητικός φορέας που διέπεται από το γαλλικό δίκαιο και είναι επιφορτισμένος με τη χορήγηση των εθνικών επιχορηγήσεων και των επιχορηγήσεων της Ένωσης, πραγματοποίησε ελέγχους σε κοτόπουλα παραχθέντα από την Doux και προοριζόμενα για εξαγωγή και διαπίστωσε ότι η περιεκτικότητά τους σε νερό υπερέβαινε τα νομοθετικώς καθορισμένα ανώτατα όρια που προβλέπονται από τα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008. Κατά συνέπεια, η FranceAgriMer ανέστειλε, με απόφαση της 22ας Ιουλίου 2013, την αποδέσμευση των εγγυήσεων των συνδεομένων με αιτήσεις χορηγήσεως επιστροφών που πρωτοκολλήθηκαν μετά τις 21 Απριλίου 2013.

15 Η Doux, με την προσφυγή που άσκησε στις 20 Σεπτεμβρίου 2013, ζήτησε από το αιτούν δικαστήριο την ακύρωση της αποφάσεως της FranceAgriMer. Η Doux υποστηρίζει ότι η απόφαση αυτή πάσχει νομικό σφάλμα καθόσον εξαρτά τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή για το κατεψυγμένο κρέας πουλερικών από την περιεκτικότητά του σε νερό, ενώ τα προβλεπόμενα από το άρθρο 15 του εν λόγω κανονισμού ανώτατα όρια δεν έχουν εφαρμογή επί του εν λόγω κρέατος όταν αυτό προορίζεται για εξαγωγή εκτός της Ένωσης.

16 Περαιτέρω, η Doux υποστηρίζει ότι η υπέρβαση αυτών των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας σε νερό δεν επηρεάζει την «υγιή, ανόθευτη και σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητα», κατά την έννοια του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009, των εξαγόμενων προϊόντων και ότι τα προϊόντα της είναι σύμφωνα με τις προδιαγραφές και τα συναλλακτικά ήθη στις χώρες προορισμού. Επιπλέον, κατά την Doux, τα εν λόγω ανώτατα όρια έχουν καταστεί, ελλείψει αναθεωρήσεως, ακατάλληλα και παρωχημένα.

17 Η FranceAgriMer υποστηρίζει ότι, σύμφωνα με το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009, καμία επιστροφή δεν πρέπει να χορηγείται εάν τα συγκεκριμένα προϊόντα δεν μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο, υπό κανονικές συνθήκες, εντός της Ένωσης και εάν τα προϊόντα αυτά δεν είναι «υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας» κατά την ημερομηνία αποδοχής της διασάφησης εξαγωγής. Κατά την άποψη της FranceAgriMer, κατεψυγμένο κρέας πουλερικών του οποίου η περιεκτικότητα σε νερό υπερβαίνει τα προβλεπόμενα από το άρθρο 15 του κανονισμού 543/2008 ανώτατα όρια δεν ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009 και η εξαγωγή του δεν γεννά, επομένως, δικαίωμα σε επιστροφή. Η FranceAgriMer παρατηρεί ότι, κατά τα έτη 2012 και 2013, το 98 % των ελέγχων που πραγματοποιήθηκαν σε εξαγόμενα από την Doux κατεψυγμένα κρέατα πουλερικών κατέληξε σε αποτελέσματα μη συνάδοντα με την απαίτηση αυτή.

18 Όσον αφορά τους ελέγχους που πραγματοποιήθηκαν ως προς την περιεκτικότητα των επίμαχων στην κύρια δίκη κατεψυγμένων κοτόπουλων σε νερό, η Doux υποστηρίζει ότι οι εν λόγω έλεγχοι είναι μη αντιτάξιμοι προς αυτήν για τον λόγο ότι ο Γάλλος νομοθέτης δεν έχει θεσπίσει τους λεπτομερείς εκτελεστικούς κανόνες σχετικά με τους ελέγχους που προβλέπονται από τα άρθρα 15 έως 17 του κανονισμού 543/2008 σε όλα τα στάδια εμπορίας. Επιπλέον, η εταιρία αυτή αμφισβητεί την εκ μέρους της FranceAgriMer άρνηση του αιτήματος της εταιρίας αυτής περί διεξαγωγής, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 16, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού, μιας νέας αναλύσεως, όπως προβλέπεται σε περίπτωση που τα αποτελέσματα των προβλεπόμενων από το άρθρο 16, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού ελέγχων υπερβαίνουν τα επιτρεπτά όρια.

19 Υπό τις συνθήκες αυτές, το tribunal administratif de Rennes (διοικητικό πρωτοδικείου της Rennes, Γαλλία) αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Συνιστά το ποσοστό περιεκτικότητας σε νερό που καθορίζεται από το άρθρο 15 του κανονισμού 543/2008 και τα παραρτήματά του VI και VII απαίτηση "ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη" κατά την έννοια του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009 και της αποφάσεως της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, Nowaco Germany (C-353/04, EU:C:2006:522);

2) Μπορεί κατεψυγμένο πουλερικό που υπερβαίνει το ποσοστό περιεκτικότητας σε νερό του άρθρου 15 του κανονισμού 543/2008 και των παραρτημάτων του VI και VII, συνοδευόμενο από πιστοποιητικό καταλληλότητας εκδοθέν από την αρμόδια αρχή να διατίθεται στο εμπόριο εντός της Ένωσης υπό κανονικές συνθήκες κατά την έννοια του άρθρου 28 του κανονισμού 612/2009 και, σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, υπό ποιες προϋποθέσεις;

3) Συνάδει με το δίκαιο της Ένωσης, και ιδίως με την αρχή της ασφάλειας δικαίου, το γεγονός ότι το ποσοστό περιεκτικότητας σε νερό παραμένει καθορισμένο σε 5,1 % κατά το παράρτημα VI του κανονισμού [543/2008] και αμετάβλητο από πολλών δεκαετιών παρά τις αλλαγές που υποστηρίζεται ότι έχουν επέλθει στις πρακτικές εκτροφής και την κριτική που έχει διατυπωθεί σε ορισμένες επιστημονικές μελέτες σχετικά με τον παρωχημένο χαρακτήρα της εν λόγω οριακής τιμής;

4) Είναι τα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008 αρκούντως σαφή για τη διενέργεια των προβλεπόμενων στο άρθρο 15 του κανονισμού [543/2008] ελέγχων ή έπρεπε η Γαλλία να θεσπίσει "πρακτικά μέτρα για τους ελέγχους" "σε όλα τα στάδια εμπορίας" η απουσία των οποίων καθιστά μη αξιόπιστους τους ελέγχους που διενεργούνται κατά τη φάση της εξαγωγής των προϊόντων;

5) Μπορούν τα αιτήματα για νέες αναλύσεις που προβλέπονται, στις διατάξεις των παραγράφων 2 και 5 του άρθρου 16 του κανονισμού 543/2008 σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων στα σφαγεία, να επεκτείνονται στους ελέγχους που διενεργούνται στο στάδιο διαθέσεως των εξαγόμενων προϊόντων στο εμπόριο, τούτο δε παρουσία των ενδιαφερομένων μερών, κατ' εφαρμογήν ιδίως του άρθρου 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του τρίτου ερωτήματος

20 Εφόσον το τρίτο ερώτημα αφορά το κύρος των προβλεπομένων από το άρθρο 15 του κανονισμού 543/2008 ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας του κατεψυγμένου και βαθύψυκτου κρέατος κοτόπουλων σε νερό, είναι σκόπιμο να εξετασθεί κατά πρώτον το ερώτημα αυτό.

21 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί ως προς το κύρος των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας του κατεψυγμένου και βαθύψυκτου κρέατος κοτόπουλων σε νερό, ανωτάτων ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, και στα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008, καθ' ο μέτρο τα εν λόγω ανώτατα όρια είναι, όπως υποστηρίζεται, παρωχημένα.

22 Συναφώς, όσον αφορά την προβαλλόμενη προσβολή της αρχής της ασφάλειας δικαίου, υπενθυμίζεται ότι η εν λόγω αρχή απαιτεί να επιτρέπει η ρύθμιση της Ένωσης στους ενδιαφερομένους να γνωρίζουν με ακρίβεια την έκταση των υποχρεώσεων που τους επιβάλλει και να τους παρέχει τη δυνατότητα να γνωρίζουν χωρίς αμφισημία τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους και να λαμβάνουν ως εκ τούτου τα μέτρα τους (αποφάσεις της 10ης Μαρτίου 2009, Heinrich, C-345/06, EU:C:2009:140, σκέψη 44, καθώς και της 29ης Μαρτίου 2011, ArcelorMittal Luxembourg κατά Επιτροπής και Επιτροπή κατά ArcelorMittal Luxembourg κ.λπ., C-201/09 P και C-216/09 P, EU:C:2011:190, σκέψη 68).

23 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 543/2008 καθώς και τα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού αυτού ορίζουν με σαφήνεια το περιεχόμενο και την έκταση των προδιαγραφών που προβλέπουν. Οι διατάξεις αυτές καθορίζουν χωρίς αμφισημία τόσο τα προϊόντα στα οποία αναφέρονται, ήτοι τα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα, όσο και το όριο της περιεκτικότητας σε νερό που δεν θα πρέπει να υπερκερασθεί.

24 Επιπλέον, η μη αναθεώρηση των ανωτάτων τιμών της περιεκτικότητας σε νερό που προβλέπονται από τον εν λόγω κανονισμό όσον αφορά το κατεψυγμένο και βαθύψυκτο κρέας κοτόπουλων, η οποία έχει ως συνέπεια ότι η νομική κατάσταση της προσφεύγουσας της κύριας δίκης παρέμεινε αμετάβλητη, δεν είναι ικανή να θίξει την αρχή της ασφάλειας δικαίου.

25 Όσον αφορά το επιχείρημα της Doux που αντλείται από το ότι τα προβλεπόμενα από τον κανονισμό 543/2008 ανώτατα όρια περιεκτικότητας σε νερό, τα οποία αντιστοιχούν σε αυτά που παρετίθεντο στον κανονισμό (ΕΟΚ) 2891/93 της Επιτροπής, της 21ης Οκτωβρίου 1993, περί τροποποιήσεως του κανονισμού (ΕΟΚ) 1538/91 για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων ενόψει της εφαρμογής του κανονισμού (ΕΟΚ) 1906/90 του Συμβουλίου σχετικά με ορισμένους κανόνες εμπορίας για το κρέας πουλερικών (ΕΕ 1993, L 263, σ. 12), είναι μη σύννομα λόγω του παρωχημένου χαρακτήρα

τους, καθόσον η φυσιολογική περιεκτικότητα των πουλερικών σε νερό έχει αυξηθεί αισθητά από το 1993 και καθόσον τα εν λόγω ανώτατα όρια δεν βρίσκονται πλέον σε αντιστοιχία με το νέο πλαίσιο εντός του οποίου αυτά θα πρέπει να εφαρμόζονται, πρέπει να επισημανθεί ότι ούτε ο αριθμός των ετών που έχουν παρέλθει από τη θέσπιση των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με την ανώτατη τιμή της περιεκτικότητας του κατεψυγμένου κρέατος κοτόπουλων σε νερό ούτε οι προσκομισθείσες από την προσφεύγουσα της κύριας δίκης επιστημονικές μελέτες, οι οποίες καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι υπάρχει ανάγκη αυξήσεως των εν λόγω ανωτάτων ορίων, μπορούν, εν προκειμένω, να κλονίσουν το κύρος του άρθρου 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 543/2008 καθώς και των παραρτημάτων VI και VII του εν λόγω κανονισμού.

26 Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης διαθέτει ευρεία διακριτική ευχέρεια στο πλαίσιο της ασκήσεως των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί στον τομέα της γεωργίας όταν καλείται να προβεί σε περίπλοκες εκτιμήσεις και αξιολογήσεις (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 30ής Ιουνίου 2016, Lidl, C-134/15, EU:C:2016:498, σκέψη 47 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Τούτο ισχύει όσον αφορά την επιλογή μεταξύ αναθεωρήσεως ή μη αναθεωρήσεως της ισχύουσας ρυθμίσεως σχετικά με τα ανώτατα όρια περιεκτικότητας σε νερό στα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα.

27 Όμως, από κανένα στοιχείο που επικαλέσθηκαν η Doux και οι λοιποί ενδιαφερόμενοι που υπέβαλαν γραπτές παρατηρήσεις στο Δικαστήριο δεν προκύπτει πρόδηλη υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας που έχει ο νομοθέτης κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων του στον τομέα της κοινής γεωργικής πολιτικής.

28 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί ότι, με τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή επισήμανε ότι παρακολουθεί τις εξελίξεις που ενδέχεται να καταστήσουν αναγκαία την πραγματοποίηση προσαρμογών των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας σε νερό που προβλέπονται από τον κανονισμό 543/2008 για τα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα, προσθέτοντας ότι, έστω και αν η φυσιολογική περιεκτικότητα σε νερό στα κοτόπουλα είναι σήμερα ελαφρώς υψηλότερη από αυτήν που υφίστατο κατά το 1993, μια ενδεχόμενη μεταβολή των οριακών τιμών της περιεκτικότητας σε νερό θα συνίστατο κατά πάσα πιθανότητα σε μείωσή τους και όχι σε αύξησή τους, καθόσον η τεχνολογική πρόοδος καθιστά δυνατή τη μείωση της απορροφήσεως νερού ξένου προς το προϊόν κατά τη διαδικασία παρασκευής του κρέατος αυτού.

29 Όσον αφορά το επιχείρημα της Doux ότι τα επίμαχα στην κύρια δίκη ανώτατα όρια δεν ήταν σύμφωνα με τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2007, για τη θέσπιση κοινής οργάνωσης των γεωργικών αγορών και ειδικών διατάξεων για ορισμένα γεωργικά προϊόντα (Ενιαίος κανονισμός ΚΟΑ) (ΕΕ 2007, L 299, σ. 1), κατά την ημερομηνία της καταρτίσεώς τους, στο μέτρο που ο κανονισμός αυτός συμπεριλαμβάνει τις διατάξεις του κανονισμού (ΕΟΚ) 1906/90 του Συμβουλίου, της 26ης Ιουνίου 1990, σχετικά με ορισμένους κανόνες εμπορίας για το κρέας πουλερικών (ΕΕ 1990, L 173, σ. 1), του οποίου η έβδομη αιτιολογική σκέψη έκανε αναφορά στον κατ' ουσίαν τεχνικό χαρακτήρα των τιθεμένων προβλημάτων και στην πιθανή ανάγκη εισαγωγής τροποποιήσεων ανά τακτά διαστήματα, αρκεί να επισημανθεί ότι κανένας από τους δύο αυτούς κανονισμούς δεν επιβάλλει ειδική υποχρέωση περιοδικής αναθεωρήσεως των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας σε νερό.

30 Κατά συνέπεια, από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι από την εξέταση του τρίτου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας του κατεψυγμένου κρέατος κοτόπουλων σε νερό, ανωτάτων ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, και στα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008.

Επί του πρώτου και του δευτέρου ερωτήματος

31 Με το πρώτο και το δεύτερο ερώτημά του, που πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009 έχει την έννοια ότι τα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα των οποίων η περιεκτικότητα σε νερό υπερβαίνει τα όρια που καθορίζονται από τον κανονισμό 543/2008 μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο υπό κανονικές συνθήκες εντός της Ένωσης και πληρούν την απαίτηση της υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας, στο μέτρο που συνοδεύονται από πιστοποιητικό καταλληλότητας εκδοθέν από την αρμόδια αρχή.

32 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 543/2008 απαγορεύει, κατ' αρχήν, τη διάθεση στο εμπόριο εντός της Ένωσης κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων των οποίων η περιεκτικότητα σε νερό υπερβαίνει τις οριακές τιμές που καθορίζονται στο παράρτημα VI ή VII.

33 Η διάθεση τέτοιων κοτόπουλων στο εμπόριο είναι δυνατή μόνον κατ' εξαίρεση, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 16, παράγραφος 6, του εν λόγω κανονισμού.

34 Οι κανόνες εμπορίας για τα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα, οι οποίοι καθορίζονται από τον εν λόγω κανονισμό, έχουν εφαρμογή μόνον επί των προϊόντων που διατίθενται στο εμπόριο εντός της Ένωσης και όχι επί εκείνων που εξάγονται προς τρίτες χώρες.

35 Ως εκ τούτου, τα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα μπορούν να εξάγονται εκτός Ένωσης χωρίς να αποτελούν το αντικείμενο του ελέγχου που προβλέπεται από το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 543/2008, χωρίς να υπάρχει υποχρέωση τηρήσεως των ορίων της περιεκτικότητας σε νερό που καθορίζονται στα παραρτήματα VI ή VII του εν λόγω κανονισμού και χωρίς να υπόκεινται στην υποχρέωση επισημάνσεως που προβλέπεται από το άρθρο 16, παράγραφος 6, του εν λόγω κανονισμού.

36 Ωστόσο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ του δικαιώματος των επιχειρηματιών να εξάγουν τα προϊόντα τους και του δικαιώματος σε επιστροφή κατά την εξαγωγή, πράγμα που σημαίνει ότι οι πράξεις εξαγωγής δεν συνεπιφέρουν κατ' ανάγκην τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, Nowaco Germany, C-353/04, EU:C:2006:522, σκέψεις 35 και 36).

37 Με την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 28, παράγραφος 1, τέταρτο εδάφιο, του κανονισμού 612/2009, ως προς τις οποίες δεν προκύπτει από τον φάκελο τον οποίο έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο ότι οι προϋποθέσεις εφαρμογής τους πληρούνται εν προκειμένω, το άρθρο 28, παράγραφος 1, πρώτο και δεύτερο εδάφιο, του εν λόγω κανονισμού εξαρτά τη χορήγηση επιστροφών κατά την εξαγωγή από την απαίτηση να είναι τα προς εξαγωγή προϊόντα «ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη», γεγονός το οποίο επιτάσσει να μπορούν τα προϊόντα αυτά να διατίθενται στο εμπόριο εντός της Ένωσης υπό κανονικές συνθήκες.

38 Η δυνατότητα διαθέσεως ενός προϊόντος στο εμπόριο «υπό κανονικές συνθήκες» αποτελεί εγγενές στοιχείο της έννοιας της «υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας» (αποφάσεις της 26ης Μαΐου 2005, SEPA, C-409/03, EU:C:2005:319, σκέψη 26, και της 1ης Δεκεμβρίου 2005, Fleisch-Winter, C-309/04, EU:C:2005:732, σκέψη 21). Προϊόν που δεν θα μπορούσε να διατεθεί στο εμπόριο εντός της Ένωσης υπό κανονικές συνθήκες και με την ονομασία που εμφαίνεται στην αίτηση χορηγήσεως επιστροφής δεν πληροί την απαίτηση αυτή (αποφάσεις της 26ης Μαΐου 2005, SEPA, C-409/03, EU:C:2005:319, σκέψη 22, και της 1ης Δεκεμβρίου 2005, Fleisch-Winter, C-309/04, EU:C:2005:732, σκέψη 20).

39 Υπό τέτοιες συνθήκες, δεν είναι δυνατό να δοθούν χωριστές απαντήσεις στο πρώτο και στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα. Σε περίπτωση κατά την οποία τα επίμαχα στην κύρια δίκη κοτόπουλα δεν μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο εντός της Ένωσης «υπό κανονικές συνθήκες», αυτά δεν πληρούν

ούτε την απαίτηση «ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη». Αντιθέτως, εάν τα επίμαχα προϊόντα μπορούν να διατεθούν στο εμπόριο εντός της Ένωσης «υπό κανονικές συνθήκες», θα πρέπει να αναγνωρίζεται η ύπαρξη της «υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη» ποιότητάς τους.

40 Κατά συνέπεια, πρέπει να προσδιοριστεί αν η διάθεση στο εμπόριο κατεψυγμένου ή βαθύψυκτου κρέατος κοτόπουλων στο πλαίσιο του εισάγοντος παρεκκλίσεις καθεστώτος που προβλέπεται από το άρθρο 16, παράγραφος 6, του κανονισμού 543/2008 διεξάγεται, ή όχι, «υπό κανονικές συνθήκες».

41 Συναφώς, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το ζήτημα κατά πόσον μια παρτίδα πουλερικών μπορεί να διατεθεί στο εμπόριο εντός της Ένωσης «υπό κανονικές συνθήκες» πρέπει να εξετάζεται βάσει των περιλαμβανόμενων στον εν λόγω κανονισμό απαιτήσεων που αφορούν άμεσα την ποιότητα των προϊόντων, και όχι βάσει των απαιτήσεων που αποσκοπούν μόνο στην πληροφόρηση του καταναλωτή (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, Nowaco Germany, C-353/04, EU:C:2006:522, σκέψη 38).

42 Σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 6, του κανονισμού 543/2008, εφόσον διαπιστωθεί ότι μια παρτίδα κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων δεν είναι σύμφωνη με τον κανονισμό αυτόν, λόγω υπερβάσεως των επιτρεπτών ορίων της περιεκτικότητας σε νερό, η αρμόδια αρχή μεριμνά ώστε οι σχετικές ατομικές συσκευασίες και οι σχετικές χύδην συσκευασίες να επισημαίνονται με ταινία ή ετικέτα που φέρει με κόκκινα κεφαλαία γράμματα την ένδειξη «Περιεκτικότητα σε νερό ανώτερη του ορίου ΕΚ». Η ένδειξη αυτή τοποθετείται σε εμφανή θέση ώστε να είναι ευδιάκριτη, ευανάγνωστη και ανεξίτηλη. Τα γράμματα πρέπει να είναι ύψους τουλάχιστον ενός εκατοστομέτρου επί των ατομικών συσκευασιών και δύο εκατοστομέτρων επί των χύδην συσκευασιών.

43 Η επεξεργασία αυτή και οι υποχρεωτικές αυτές ενδείξεις δεν αποσκοπούν μόνο στην πληροφόρηση των καταναλωτών, αλλά χρησιμεύουν και ως προειδοποίηση που τους εφιστά την προσοχή ως προς το ότι η ποιότητα των σχετικών προϊόντων έχει επηρεαστεί και, επομένως, ως προς το ότι τα εμπορεύματα είναι υποδεέστερης ποιότητας.

44 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα προϊόντα που αποτέλεσαν αντικείμενο επεξεργασίας και επισημάνσεως σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 6, του κανονισμού 543/2008 δεν μπορούν να θεωρούνται ως δυνάμενα να διατεθούν στο εμπόριο «υπό κανονικές συνθήκες» εντός της Ένωσης και δεν πληρούν την απαίτηση «ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη».

45 Το συμπέρασμα αυτό δεν κλονίζεται από το γεγονός ότι τα επίμαχα προϊόντα είναι, ωστόσο, σύμφωνα με τις υγειονομικές προδιαγραφές.

46 Κατά συνέπεια, στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009 έχει την έννοια ότι τα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα των οποίων η περιεκτικότητα σε νερό υπερβαίνει τα όρια που καθορίζονται από τον κανονισμό 543/2008 δεν μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο υπό κανονικές συνθήκες εντός της Ένωσης και δεν πληρούν την απαίτηση υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας, ακόμη και αν συνοδεύονται από πιστοποιητικό καταλληλότητας εκδοθέν από την αρμόδια αρχή.

Επί του τετάρτου ερωτήματος

47 Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 18, παράγραφος 2, του κανονισμού 543/2008 έχει την έννοια ότι επιβάλλει στα κράτη μέλη υποχρέωση θεσπίσεως πρακτικών μέτρων στον τομέα του ελέγχου κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων

προοριζόμενων για εξαγωγή με ταυτόχρονη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή και ότι, σε περίπτωση μη θεσπίσεως τέτοιων πρακτικών μέτρων, οι έλεγχοι που διενεργούνται ενόψει της εξαγωγής είναι μη αντιτάξιμοι στις σχετικές επιχειρήσεις.

48 Σε περιπτώσεις που αφορούν επιδοτήσεις για την εξαγωγή κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων εκτός Ένωσης, το τελωνείο εξαγωγής υποχρεούται να μεριμνά, συμφώνως προς το άρθρο 5, παράγραφος 4, του κανονισμού1276/2008, για την τήρηση του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009. Εάν το εν λόγω τελωνείο έχει αμφιβολίες όσον αφορά την «υγιή, ανόθευτη και σύμφωνη με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητα» του εξαγόμενου προϊόντος, οφείλει να εξακριβώνει το κατά πόσον το προϊόν είναι σύμφωνο με τις εφαρμοστέες διατάξεις του δικαίου της Ένωσης.

49 Δεδομένου ότι η τήρηση της ανώτατης περιεκτικότητας των κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων σε νερό, η οποία προβλέπεται από το άρθρο 15 του κανονισμού 543/2008, αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου να μπορεί να θεωρηθεί ότι το κρέας αυτό είναι «ποιότητας υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη», κατά την έννοια του άρθρου 28, παράγραφος 1, του κανονισμού 612/2009, οι μέθοδοι προσδιορισμού της περιεκτικότητας αυτής που περιγράφονται στα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008 πρέπει να εφαρμόζονται προκειμένου να ελεγχθεί αν πληρούται η προϋπόθεση αυτή.

50 Συναφώς, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει κανένα στοιχείο ικανό να καταδείξει ότι οι τεχνικές και οι μέθοδοι που προβλέπονται από τα εν λόγω παραρτήματα δεν παρέχουν τη δυνατότητα, όπως υποστηρίχθηκε, να διενεργούνται οι έλεγχοι αυτοί κατά προσήκοντα τρόπο.

51 Όπως προκύπτει από τη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, τα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008 είναι αρκούντως σαφή για τη διενέργεια των ελέγχων στα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα που προορίζονται για εξαγωγή με ταυτόχρονη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή.

52 Βάσει των ανωτέρω παρατηρήσεων, στο τέταρτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, δεδομένου ότι τα παραρτήματα VI και VII του κανονισμού 543/2008 είναι αρκούντως σαφή για τη διενέργεια των ελέγχων στα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα που προορίζονται για εξαγωγή με ταυτόχρονη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή, η μη ύπαρξη των πρακτικών μέτρων των οποίων η θέσπιση προβλέπεται από το άρθρο 18, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού δεν καθιστά τους ελέγχους αυτούς μη αντιτάξιμους προς τις σχετικές επιχειρήσεις.

Επί του πέμπτου ερωτήματος

53 Με το πέμπτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 16, παράγραφος 5, του κανονισμού 543/2008 έχει την έννοια ότι το δικαίωμα να ζητηθεί η διεξαγωγή νέας αναλύσεως, το οποίο προβλέπεται από τη διάταξη αυτή, ισχύει όσον αφορά τους ελέγχους που διενεργούνται ενόψει της εξαγωγής κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων με ταυτόχρονη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή.

54 Εφόσον, σύμφωνα με το άρθρο 16, παράγραφος 2, του κανονισμού 543/2008, οι έλεγχοι της προβλεπόμενης από το άρθρο 15, παράγραφος 1 του κανονισμού αυτού περιεκτικότητας των κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων σε νερό δεν διεξάγονται για σφάγια τα οποία αποδεδειγμένως προορίζονται αποκλειστικά για εξαγωγή, το άρθρο 16, παράγραφος 5, του εν λόγω κανονισμού δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω. Οι διατάξεις που διέπουν τις διαδικασίες για την εξέταση των εμπορευμάτων που προορίζονται για εξαγωγή εκτός Ένωσης προβλέπονται από τον τελωνειακό κώδικα.

55 Το Δικαστήριο αποφάνθηκε στο παρελθόν σχετικά με τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του εξαγωγέα και της εθνικής τελωνειακής αρχής όσον αφορά τις εξετάσεις των εξαγόμενων προϊόντων που γεννούν δικαίωμα για τη χορήγηση επιστροφών στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, Nowaco Germany (C-353/04, EU:C:2006:522).

56 Το Δικαστήριο επισήμανε, όσον αφορά ειδικώς τους ελέγχους της πράξεως εξαγωγής που γεννούν δικαίωμα για τη χορήγηση επιστροφών, ότι η νομοθεσία της Ένωσης προβλέπει ένα είδος συνεργασίας μεταξύ του εξαγωγέα και της εθνικής τελωνειακής αρχής για τη σωστή διενέργεια των ελέγχων αυτών [βλ., στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΟΚ) 2913/92 του Συμβουλίου, της 12ης Οκτωβρίου 1992, περί θεσπίσεως κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (ΕΕ 1992, L 302, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 82/97 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 17, σ. 1), απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, Nowaco Germany, C-353/04, EU:C:2006:522, σκέψη 63].

57 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι ο τελωνειακός κώδικας όριζε, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 118, παράγραφος 2, και στο άρθρο 119, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ότι ο εξαγωγέας που προέβαινε σε τελωνειακή διασάφηση είχε το δικαίωμα να παρίσταται ή να εκπροσωπείται κατά την εξέταση των εμπορευμάτων ή κατά τη δειγματοληψία και ότι ο εν λόγω εξαγωγέας μπορούσε να ζητήσει συμπληρωματική εξέταση ή δειγματοληψία των εμπορευμάτων, όταν έκρινε ότι τα αποτελέσματα, στα οποία είχαν καταλήξει οι αρμόδιες αρχές, δεν ήταν έγκυρα.

58 Ως εκ τούτου, ο τελωνειακός κώδικας απονέμει στους επιχειρηματίες ένα δικαίωμα το οποίο είναι συγκρίσιμο με αυτό που προβλέπεται από το άρθρο 16, παράγραφος 5, του κανονισμού 543/2008.

59 Ανεξάρτητα από τα δικαιώματα που προβλέπονται από το άρθρο 118, παράγραφος 2, και από το άρθρο 119, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του τελωνειακού κώδικα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, στον βαθμό που ο εξαγωγέας, υποβάλλοντας αίτηση επιστροφής, βεβαιώνει πάντοτε ρητώς ή σιωπηρώς την ύπαρξη «υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας», σ' αυτόν εναπόκειται να αποδείξει, σύμφωνα με τους περί αποδείξεως κανόνες του εθνικού δικαίου, ότι η προϋπόθεση αυτή όντως πληρούται σε περίπτωση που η δήλωση τίθεται εν αμφιβόλω από τις εθνικές αρχές (απόφαση της 1ης Δεκεμβρίου 2005, Fleisch-Winter, C-309/04, EU:C:2005:732, σκέψη 35).

60 Τέλος, το άρθρο 41 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διάταξη από το γράμμα της οποίας προκύπτει σαφώς ότι απευθύνεται όχι στα κράτη μέλη, αλλά αποκλειστικά στα θεσμικά και τα λοιπά όργανα και τους οργανισμούς της Ένωσης (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, WebMindLicenses, C-419/14, EU:C:2015:832, σκέψη 83), δεν ασκεί επιρροή στην υπόθεση της κύριας δίκης.

61 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο εξαγωγέας κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων δύναται, σύμφωνα με το άρθρο 118, παράγραφος 2, και το άρθρο 119, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του τελωνειακού κώδικα, αφενός, να παρίσταται αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου κατά την εξέταση των εμπορευμάτων αυτών ή κατά τη δειγματοληψία και, αφετέρου, να ζητεί συμπληρωματική εξέταση ή δειγματοληψία των εν λόγω εμπορευμάτων, εάν κρίνει ότι τα αποτελέσματα στα οποία κατέληξαν οι αρμόδιες αρχές δεν είναι έγκυρα.

Επί των δικαστικών εξόδων

62 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) **Από την εξέταση του τρίτου ερωτήματος δεν προέκυψε κανένα στοιχείο ικανό να θίξει το κύρος των ανωτάτων ορίων περιεκτικότητας του κατεψυγμένου κρέατος κοτόπουλων σε νερό, ανωτάτων ορίων που καθορίζονται στο άρθρο 15, παράγραφος 1, και στα παραρτήματα** VI **και** VII **του κανονισμού (ΕΚ) 543/2008 της Επιτροπής, της 16ης Ιουνίου 2008, για τον καθορισμό λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) 1234/2007 του Συμβουλίου σχετικά με τους κανόνες εμπορίας για το κρέας πουλερικών, όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό (ΕΕ) 1239/2012 της Επιτροπής, της 19ης Δεκεμβρίου 2012**.

2) **Το άρθρο 28, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 612/2009 της Επιτροπής, της 7ης Ιουλίου 2009, για τις κοινές λεπτομέρειες εφαρμογής του καθεστώτος των επιστροφών κατά την εξαγωγή για τα γεωργικά προϊόντα, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 173/2011 της Επιτροπής, της 23ης Φεβρουαρίου 2011, έχει την έννοια ότι τα κατεψυγμένα ή βαθύψυκτα κοτόπουλα των οποίων η περιεκτικότητα σε νερό υπερβαίνει τα όρια που καθορίζονται από τον κανονισμό 543/2008, όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό 1239/2012, δεν μπορούν να διατίθενται στο εμπόριο υπό κανονικές συνθήκες εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης και δεν πληρούν την απαίτηση υγιούς, ανόθευτης και σύμφωνης με τα συναλλακτικά ήθη ποιότητας, ακόμη και αν συνοδεύονται από πιστοποιητικό καταλληλότητας εκδοθέν από την αρμόδια αρχή.**

3) **Δεδομένου ότι τα παραρτήματα** VI **και** VII **του κανονισμού 543/2008, όπως τροποποιήθηκε με τον εκτελεστικό κανονισμό 1239/2012, είναι αρκούντως σαφή για τη διενέργεια των ελέγχων στα κατεψυγμένα και βαθύψυκτα κοτόπουλα που προορίζονται για εξαγωγή με ταυτόχρονη χορήγηση επιστροφής κατά την εξαγωγή, το γεγονός ότι ένα κράτος μέλος δεν έχει θεσπίσει τα πρακτικά μέτρα των οποίων η θέσπιση προβλέπεται από το άρθρο 18, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού δεν καθιστά τους ελέγχους αυτούς μη αντιτάξιμους στις σχετικές επιχειρήσεις**.

4) **Ο εξαγωγέας κατεψυγμένων ή βαθύψυκτων κοτόπουλων δύναται, σύμφωνα με το άρθρο 118, παράγραφος 2, και το άρθρο 119, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του κανονισμού (ΕΚ) 450/2008 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 23ης Απριλίου 2008, για τη θέσπιση του κοινοτικού τελωνειακού κώδικα (εκσυγχρονισμένος τελωνειακός κώδικας), αφενός, να παρίσταται αυτοπροσώπως ή μέσω εκπροσώπου κατά την εξέταση των εμπορευμάτων αυτών ή κατά τη δειγματοληψία και, αφετέρου, να ζητεί συμπληρωματική εξέταση ή δειγματοληψία των εν λόγω εμπορευμάτων, εάν κρίνει ότι τα αποτελέσματα στα οποία κατέληξαν οι αρμόδιες αρχές δεν είναι έγκυρα.**

(υπογραφές)